

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Granlund, J. (2025) Paljonko on tarpeeksi? Riittääkö sekään? Harjoittelijan suomen kielen osaamiseen kohdistuvat odotukset ja niihin vaikuttaminen. Teoksessa Glerean, N. & Tiikkainen, L. (toim.) Sairaanhoidajaksi Suomessa Pätevyitymiskoulutuksen hyvät käytännöt 2022–2025. Laurea-ammattikorkeakoulu, s. 105-110.

URL: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-716-4>

13 Paljonko on tarpeeksi? Riittääkö sekään? Harjoittelijan suomen kielen osaamiseen kohdistuvat odotukset ja niihin vaikuttaminen

Johanna Granlund, FM, suomen kielen ja viestinnän lehtori,
Tampereen ammattikorkeakoulu

Avainsanat: harjoittelu, kielenoppiminen, suomen kieli, tavoitteet

TYÖYHTEISÖN TIEDETTÄÄN OLEVAN ensiarvoisen tärkeä kielenoppimisen ympäristö. Erityisen tärkeä se on maahan muuttaneelle sairaanhoitajalle, jonka olemassa oleva ammatillinen osaaminen antaa harjoittelussa tilaa tietoiselle kielenoppimiselle. Sairaanhoitajaksi Suomessa -hankkeessa on järjestetty osaamista täydentävää pätevyitymiskoulutusta EU- ja ETA-alueen ulkopuolella tutkintonsa saaneille sairaanhoitajille. Tavoitteena on ollut sujuvoittaa maahan muuttaneiden sairaanhoitajien tietä kohti työelämää. Hankkeessa on pyritty etsimään ja vahvistamaan keinoja, joiden avulla voidaan auttaa hoitotyön työyhteisöä ymmärtämään, millaista kielenosaamista harjoittelijalta voidaan odottaa. Niiden avulla kielenosaamisen kehittyminen nostetaan yhä näkyvämmiin harjoittelun tavoitteeksi ja harjoittelupaikkaa autetaan tunnistamaan mahdollisuutensa ohjata harjoittelijan suomen osaamista.

KIELITAITOON KOHDISTUVAT ODOTUKSET

Kielitaitoon kohdistuu paljon odotuksia: muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvilta opiskelijoilta tai pätevytyvältä sairaanhoitajilta saatetaan odottaa harjoittelussa yhdenmukaista, edistynyttä suomen osaamista riippumatta heidän lähtötilanteestaan. Vastuun kielitaidosta ajatellaan olevan maahanmuuttajalla itsellään, ja siksi myös ajatus kielitaidon kehittymisen tukemisesta työssä voi tuntua vaikealta (Virtanen & Suni 2011, 381). Lisäksi työelämässä kielitaidosta saatetaan tehdä päätelmiä arkijärkeen perustuen esimerkiksi ääntämisen perusteella (Seilonen & Suni 2015, 31), ja joskus riittämättömäksi katsottu suomen kielen taito voi olla syy opiskelijan harjoittelun keskeyttämiseen, vaikka kieltä tulisi oikeastaan arvioida kuten mitä tahansa hoitotyön osa-aluetta: se ei ole valmis vielä harjoitteluissa. Toisaalta vahva ammatillinen osaaminen kompensoi kielitaitoa sekä sairaanhoitajien itsensä että heidän työyhteisöjensä näkökulmista (Nieminen 2011, 79, 161). Onko ongelma siis kuitenkin aina kielitaidossa ja pärjäämisessä vai kielitaitoon kohdistuvissa väärissä odotuksissa?

HOITOTYÖN TAVOITTEITA JA SUOMEN KIELEN TAVOITTEITA EI PIDÄ EROTTA TOISISTAAN

Sairaanhoitajaksi Suomessa -hankkeessa kielenosaamiseen kohdistuneiden odotusten kuromiseen tartuttiin ensin laatimalla harjoitteluille tavoitepankki, josta pätevyitä ennen harjoittelua valitsee harjoitteluunsa sopivat tavoitteet ja muokkaa niitä sitten ohjatusti tarpeidensa mukaan. Tavoitteet perustuvat EU-direktiivin mukaisiin Yleissairaanhoitajan osaamistavoitteisiin, joita on yksinkertaistettu ja terävöitetty. Jokaisen tavoitteen kohdalla on mietitty, millaista suomen kielen osaamista tavoitteeseen pääseminen vaatii, ja suomen osaaminen on sitten kirjoitettu osaksi hoitotyön tavoitetta (tavoitteiden synnystä ja sisällöstä tarkemmin Granlund 2023).

Harjoittelijan suomen kielen osaamisen taso vaikuttaa suoraan siihen, miten harjoittelija kykenee osoittamaan hoitotyön osaamistaan työssä. Mikäli hänen suomen taitotasonsa on esimerkiksi A2.1, hankkeen osallistujilta vaadittu lähtötaso, ei hän pysty osoittamaan hoitotyön osaamistaan samalla tavalla kuin harjoittelija, jonka suomen taitotaso on B1 eli Valviran (n.d.) laillistuvalla sairaanhoitajalta lähtökohtaisesti vaatima taso. Taitotasoa A2.1 voidaan kuvata peruskielitaidon alkuvaiheeksi, jossa kielenkäyttäjät selviytyvät rutiinomaisissa, omaan elämänpiiriinsä kuuluvissa viestintätilanteissa. Taitotasolla B1 kielenkäyttäjät ovat jo itsenäisempiä, ja hän selviytyy jossain määrin myös ennakoimattomissa tilanteissa. On kuitenkin hyvä huomata, että useissa hoitotyön jokapäiväisissä tilanteissa edes B1-tasoinen kielenpuhuja ei pysty osoittamaan osaamistaan samoilla keinoilla kuin natiivi kielenpuhuja pystyisi.

Ajatuksena siis on, että kun harjoittelijan tavoitteista on selvästi luettavissa, millaiseen ilmaisuun hän kussakin tavoitteiden sisältämässä hoitotyön tilanteessa pystyy omalla kielenosaamisen tasollaan, häneen kohdistuvat odotukset ovat työyhteisössä oikeantasoisia. Samalla yhteisö tulee tietoiseksi niistä tilanteista, jotka ovat harjoittelijalle kielenoppimiseen otollisia. Kyse on siis kielenoppimisen mahdollistavista tarjoumista (ks. esim. Strömmer 2017, 29–32; Virtanen 2017, 34–36, 82), joita harjoittelijalle tilanteiden mukana aukeaa.

Tavoitteissa on myös ilmaistu, kuinka paljon tukea harjoittelija tilanteesta selvitäkseen tarvitsee työyhteisöltä eli tuleeko hänen esimerkiksi osata toimia ohjatusti vai itsenäisesti. Kielenoppimisen näkökulmasta tuen tulee olla oikea-aikaista, jotta oppija ohjautuu tilanteessa omalle lähikehittymisen vyöhykkeelleen. Tukea on myös tärkeää vähentää, kun harjoittelija edistyy (Strömmer 2017, 76).

KIELISOPIMUS: MIKSI JA MITEN?

Sairaanhoitajaksi Suomessa -hankkeessa on jatkettu Tampereen ammattikorkeakoulussa (TAMK) käytössä olevaa kielisopimus käytäntöä (Granlund 2021). Siinä laillistuja täyttää ennen harjoitteluun lähtöään suomen opettajan ja hoitotyön opettajan tukemana kielisopimusdokumentin, jossa hän pohtii esimerkiksi tavoitteitaan, harjoittelussa kaipaamaansa kielitukea ja tilanteita, joita hän haluaisi harjoitella suomeksi. Harjoittelija vie kielisopimuksen omalle harjoittelunohjaajalleen työssä. Kielisopimus tässä muodossaan on esitelty esimerkiksi Kielibuustin (2023) verkkosivuilla.

Kielisopimuksen alkuperäinen tarkoitus on ollut kielitietoisuuden lisääminen työyhteisössä. Vuosien varrella kielisopimuksen näkökulma on alkanut olla yhä enemmän harjoittelijassa ja hänen tarpeissaan. Sen tarjoaminen työyhteisölle, joka ei välttämättä ole itsessään halukas ottamaan vastuuta harjoittelijan tavoitteiden täyttymisestä, ei itsestään selvästi johda sitoutumiseen. Tulee muistaa, että sopimuksessa on aina kaksi sopijaosapuolta, joilla molemmilla on omat tarpeensa, koetut kyvykkyytensä ja motivaationsa sopimuksen sisältöön liittyen: sopimukseen pääseminen edellyttää aina keskustelua, jossa huomioidaan eri osapuolten näkemykset. Yhdessä muotoiltu sopimus on myös edellytys sopijaosapuolien sitoutumiselle sovittuihin asioihin.

Kielisopimuksen alkuperäinen tarkoitus täyttyy, mikäli siinä huomioidaan harjoittelijan tarpeiden lisäksi myös työyhteisön näkemykset. Työyhteisöt tarvitsevat rohkeutta sanoittaa, mitä itse haluavat ja mihin ovat valmiita. Asiaa pitää myös tietoisesti pohtia yhteisössä: mitkä meidän voimavaramme ovat, mitä voimme saada harjoittelijalta, ketä me olemme, millaisia haluaisimme olla? Avoin keskustelu heti harjoittelun alussa ja jatkuvasti sen aikana on onnistumisen edellytys. Lisäksi se lisää yhteisön sosiaalista koheesiota ja liittyy myös harjoittelijan osaksi sitä. Koheesio kasvattaa joustoa yhteisön sisällä ja suojaaa yhteisön jäseniä: aina ei tarvitse jaksaa, joskus saa hermostua tai tehdä virheitä, kaikkea ei tarvitse osata.

LOPUKSI

Sisäkkäiset harjoittelun tavoitteet ja kielisopimus auttavat yhdenmukaistamaan ja neuvottelemaan odotuksista, joita harjoittelijalla on harjoittelupaikkaansa kohtaan ja joita työyhteisö kohdistaa harjoittelijaan ja hänen kielitaitoonsa. Tavoitteissa määritellään se, millaista hoitotyön ja suomen kielen osaamista kohti harjoittelijan tulee työyhteisön tukemana pyrkiä, ja kielisopimuksessa kuvataan keinoja, joilla tavoitteisiin päästään: millaista tukea ollaan valmiita antamaan ja millaista tarvitaan?

Tavoitteiden avulla sekä harjoittelija että työyhteisö oppivat näkemään kielenoppimiselle hedelmällisiä tilanteita työssä. Kielisopimus ja sen mukanaan tuoma kielitietoinen, turvallinen ympäristö taas lisäävät harjoittelijan osallisuutta ja sitä kautta toimijuutta yhteisössä. Toimijuuden mukana harjoittelijan kyky havaita kielenoppimisen tarjoumia ja hänen motivaationsa kielenoppimiseen kasvavat (Virtanen 2017, 37; Virtanen 2013, 420). Näin sovittuihin harjoittelun tavoitteisiin on helpompaa päästä. Syntyy siis kielenoppimista tukeva positiivinen kehä, jossa molemmilla on paikkansa onnistuneen harjoittelun takaajina.

KOMMENTTI

Pätevyityvien sairaanhoitajien kokemuksia Sairaanhoitajaksi Suomessa -hankkeesta

AMERIKKALAINEN KAITLYNN JA ukrainalainen Svitlana ovat Suomeen muuttaneita sairaanhoitajia. He ovat osallistuneet Sairaanhoitajaksi Suomessa -hankkeen järjestämään täydennyskoulutukseen Tampereen ammattikorkeakoulussa. Koulutuksessa he ovat täydentäneet osaamistaan vastaamaan EU-direktiivin mukaista sairaanhoitajan osaamista.

Kaitlynnin ja Svitlanan mukaan sairaanhoitajan työ vanhassa kotimaassa poikkeaa osin työstä Suomessa. Suomessa sairaanhoitaja on itsenäisempi. "En voi itse päättää, minkälaista hoitoa potilas tarvitsee", Svitlana kuvaa. "Ukrainassa lääkäri sanoo, mitä ja miten pitää tehdä." "Minun kokemuksessani Suomessa lääkärit ja sairaanhoitajat keskustelevat yleensä enemmän", Kaitlynn mainitsee. Työyhteisön hierarkia on siis Suomessa matalampi.

Itse hoitotyön he kokevat tutuksi, ja se on tuonut heille turvaa esimerkiksi koulutukseen liittyvien harjoittelujen aikana. "Koska minulla on kolme vuotta työkokemusta, tiedän, miten kommunikoidaan ja hoidetaan potilasta. Harjoittelussa aina tiesin, mitä haluaisin sanoa englanniksi, mutta joskus oli vähän vaikea löytää oikeita sanoja ja sanoa oikealla tavalla suomeksi", Kaitlynn kertoo. "Olen lämmin ihminen, iloinen ja hymyilen. Kysyn aina, mitä kuuluu. Osaan aloittaa keskustelun", hän lisää. Vaikka sanat voivat olla erilaisia, hoitotyön peruseriaatteet, kuten empaattisuus ja lempeys potilaita kohtaan, pysyvät hänen mukaansa samoina riippumatta kielestä.

Svitlana korostaa harjoittelunohjaajan roolia onnistuneessa harjoittelussa: "Minut yllätti Suomessa, että ohjaaja on vain yksin minun kanssa. Hän opettaa ja selittää. Hän tekee työtä yhdessä minun kanssa." Positiivinen ja tukeva ilmapiiri ovat tärkeitä. Työyhteisön jäsenten tulisi olla kärsivällisiä ja antaa uusille työntekijöille aikaa oppia. Esimerkiksi tietokoneen käyttö työpäivän aikana ja hoitotyön dokumentointi ovat vaatineet harjoittelua: "Mitä sairaanhoitaja tekee aina, jos hän puhuu sukulaisen kanssa, potilaan kanssa, lääkärin kanssa? Aina pitää kirjoittaa. Suomessa se on sairaanhoitajan tehtävä." Toiste ja rutiinit auttavat: "Jos työskentelet monta kertaa, monta päivää ja joka päivä, se tulee automaattisesti", Svitlanan toteaa. "Minulle oli yllätys, kuinka usein sairaanhoitajat käyttävät tietokantoja, esimerkiksi Terveysporttia", Kaitlynn mainitsee.

Harjoittelussa omasta vahvasta ammatillisesta osaamisesta on hyötyä työyhteisöön sopeutumisessa. "Oli todella helppoa kysyä, hei, miten sinä hoidat tätä potilasta, koska minulla on oma kokemus, jonka mukaan teemme tämän ja tämän, ja haluan varmistaa, että teemme samalla tavalla. Siitä yleensä sairaanhoitaja ymmärtää, että minä osaan jotain", Kaitlynn kertoo.

Saadakseen Valviralta luvan toimia sairaanhoitajana Suomessa tulee maahan muuttaneen sairaanhoitajan osoittaa riittävä suomen kielen taitonsa. Sekä Kaitlynn että Svitlana ovat siksi osallistuneet viralliseen kielikookeeseen, YKI-testiin. "Se oli vaikea, mutta se meni hyvin. Valmistauduin

siihen paljon joka päivä”, Kaitlynn kertoo. Hän kokee, että koe oli hänelle sopiva tapa osoittaa kieli-taitoa, koska hänellä on kokemusta kokeista ja kyky opiskella niitä varten. ”Se ei ole kaikille sama”, hän toteaa. ”Minun mielestä olisi hyvä, jos koulutuksessa voidaan arvioida kielitaso.”

”Mielestäni suomen kieli on paras asia, joka on tullut minulle tästä ohjelmasta, koska on todella vaikea oppia noita sanoja. Minun kieli on kasvanut tosi nopeasti, koska minä käytän sitä joka päivä”, Kaitlynn kertoo. Häneen mukaansa koulutuksen opettajat osasivat aina sopeuttaa puheensa opiskelijoille sopivaksi: ”Oli todella hyvä, että sen taso ei ole liian korkea ja liian matala, joten me ymmärrämme, vaikka se on vaikea, ja me opimme,” hän täsmentää. Svitlana opiskelee suomea itsenäisesti nyt, kun koulutus on lopussa. Kieltä haluaa myös käyttää enemmän, koska koulutuksen aikana suomen kieli oli läsnä joka päivä. ”Vapaus, se on hyvä, mutta kun tulee kaksi, kolme päivää, minun pitää tehdä jotain esimerkiksi lukea, kirjoittaa, se tuli automaattisesti.”

Lähteet

- Granlund, J. 2021.** "Voitko toistaa?" Kielisopimus lisää työyhteisön kielitietoisuutta. *Virke* 4/2021, 26–27.
- Granlund, J. 2023.** Suomen kielen osaaminen osaksi hoitotyön harjoittelun tavoitteita: Miksi ja miten? Teoksessa Riihiaho, S., Kotikoski, T. & Murtola, K. (toim.) *Yhdessä onnistumme: kohti valoisa tulevaisuutta*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 334. 109–113.
- Kielibuusti 2023.** Kielituetussa työharjoittelussa tehdään kielisopimus. Viitattu 19.10.2024.
- Nieminen, S. 2011.** Kuulumisen politiikkaa: Maahanmuuttajasairaanhoitajat, ammattikuntaan sisäänpääsy ja toimijuuden ehdot. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto: Acta Universitatis Tamperensis 1616.
- Seilonen, M. & Suni, M. 2015.** Puhetta työstä: kansainvälisten terveydenhuollon ammattilaisten suomen kielen puhumistaidon arviointi. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 17(2), 27–43.
- Strömmer, M. 2017.** Mahdollisuuksien rajoissa: neksusanalyysi suomen kielen oppimisesta siivoustyössä. Akateeminen väitöskirja. Jyväskylän yliopisto: *Jyväskylä studies in humanities* 336.
- Valvira n.d.** Riittävän kielitaidon osoittaminen. Viitattu 18.10.2024.
- Virtanen, A. 2013.** Minä sairaanhoitajana: tulevaisuuden minuudet motivaatiota muokkaamassa. *Lähivõrdlusi-Lähivertailuja* 23, 403–427.
- Virtanen, A. 2017.** Toimijuutta toisella kielellä. Kansainvälisten sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillinen suomen kielen taito ja sen kehittyminen työharjoitteluissa. Akateeminen väitöskirja. Jyväskylän yliopisto: *Jyväskylä studies in humanities* 311.
- Virtanen, A. & Suni, M. 2011.** Hyvää hoitoa ja huonoa suomea: Verkkokeskustelijoiden käsitykset filippiiniläishoitajien ammatillisesta kielitaidosta. Teoksessa Nissilä, N. & Siponkoski, N. (toim.) *Käännösteoria, ammattikielet ja monikielisyys*. Vaasa: VAKKI:n julkaisut 38, 371–382. VAKKI-symposiumi - Sähköiset julkaisut - Kieli ja tunteet